

Ds Jaco Zuurmond

24 mei 2015 – Pinksteren

Genesis 2,4b-7

Hooglied 1, 1 - 3 + 4, 16 – 5, 1

Handelingen 2,1-11

De kus

Gemeente van de Levende,

“Laat hij mij kussen, met de kussen van zijn mond”

In deze Pinksterdienst gaan wij het hebben over niets minder dan de kus.

Vandaag ronden wij het Paasfeest af. Zeven weken lang hebben we feest gevierd. En zeven weken lang was het Hooglied van de liefde onze gids in dit feest.

Spannende diensten waren dat... Spannende preken ook. Want de lichamelijkheid van het Hooglied zijn we in de kerk bepaald niet gewend. En door de bril van dat zo lichamelijke en intieme Hooglied klonken de Evangelieteksten ineens zo anders. Leg je hand in mijn wond... zo werd kort na Pasen tegen de ‘ongelovige’ Thomas gezegd... en ineens voelden we de ongekende intimiteit van dat moment... leg je hand in mijn wond... Ook hebben we het onderweg over onze eigen intimiteit gehad. Over ons eigen lichaam. En zo hielp het Hooglied ons zeven weken lang om de lichamelijkheid van de Opstanding zo serieus mogelijk te nemen. Vandaag, Pinkstermorgen, vierten we de laatste dag van het grote Paasfeest. En nog één keer klinkt dat Hooglied – de eerste regel met name. “Laat hij mij kussen, met de kussen van zijn mond”.

Over kussen gaan we het hebben, vanmorgen. Over het kussen van de mond. De mondkus, vol van mond op mond. Pinksteren 2015 mag de ervaring zijn van een kus, vol op de mond.

Maar in de verkenning van de kus, van de ervaring van de kus, laten we ons allereerst leiden door een echte deskundige, nl. Bernardus van Clairvaux. Daarmee gaan we vele eeuwen terug. Bernardus was in de 12e eeuw stichter van het klooster van Clairvaux. Zelf was hij ook de abt van het klooster. En in die hoedanigheid schreef hij bijna dagelijks een preek voor zijn medebroeders. En je zou het misschien niet verwachten, maar in die dagelijkse preek daar in het klooster van Clairvaux, in dat kasteel van de kuisheid, ging het heel vaak over het Hooglied. Maar liefst 86 preken over het Hooglied zijn ons overgeleverd van Bernardus van Clairvaux. En in die 86 preken heeft hij het Hooglied nog maar net voor een kwart uit. Alleen al aan de eerste regel van het Hooglied – over de kus, dus – wijdt Bernardus maar liefst 9 preken.

Met dat vandaag Bernardus onze leidsman is laten wij vandaag ook de symboliek toe, de zogenaamde allegorie. Voor theologen als Bernardus zit er altijd een diepere laag in de teksten van de Bijbel. Bernard van Clairvaux las de hele bijbel als een symbolisch boek, hij was dol op de Bijbelse symboliek. Steeds weer was hij op zoek naar de diepere symbolische zin van de woorden, als een geheimschrift dat een andere betekenis verbergt dan wat er zo op het eerste gezicht staat. Waarom? Juist omdat van God zelf geen beeld te maken is. God is niet te pakken, te vangen, te zien of te begrijpen door onze beperkte zintuigen en ons beperkte verstand. Daarom - zo zegt Bernardus - zijn de Bijbelse beelden en symbolen “als bekers waarin aan de menselijke geest het onbekende en onzichtbare van God te drinken gegeven wordt”.

Symboliek is voor Clairvaux dus een eindeloos kostbare vorm van communicatie. In de symbolen die genomen zijn uit het heel concrete aardse leven wordt ons niet minder dan het Goddelijke zelf, het Geestelijke meegedeeld.

Zo ook in dat eerste vers van het Hooglied. Zo ook in dat beeld van de kus. In die kus van mens tot mens, van mond tot mond, wordt ons meegedeeld hoe God zelf ons aanraakt. Hoe God zelf ons – bij wijze van spreken - levensadem in blaast, mond op mond. Kussende mensen delen hun lucht, hun geest met elkaar... en delen zo alles. De ervaring van een mondkus is de ervaring van verbinding... van eindeloos intieme verbinding. En net zo eindeloos intiem wil God zijn Geest met ons delen, zichzelf met ons delen. En zo intens als je een kus, een mondkus kunt ervaren, zo intens is ook de ervaring van de ontmoeting met God.

Zo ongeveer, in dus ongekennd serieus bedoelde symboliek, preekt Clairvaux, negen preken lang over de kus. Alleen dan veel mooier dan ik het hier ook maar bij benadering kan weergeven. Hij laat alle beelden intens toe. Hij laat de ervaring die bij de beelden van het Hooglied horen intens toe. Omdat het ervaring is die verwijst naar de ervaring van God.

“Laat hij mij kussen, met de kussen van zijn mond”.

De kus is: ik heb iets met jou, ik wil iets met jou, ik heb álles met jou, ik wil álles met jou, ik deel mijn lucht, mijn adem, mijn geest, ja alles wat ik ben met jou... zoals jij alles met mij deelt.

De kus van het Hooglied verwijst in de lezing van Clairvaux naar de Geest, naar Gods Geest. Het verlangen naar de kus van de geliefde is voor hem het beeld bij uitstek voor het verlangen van de mens om geestelijk en mystiek één te worden met God.

En zo herkennen mensen als Clairvaux ineens de kus van God in dat prachtige verhaal van de schepping van de mens... waarin wordt verteld hoe God de mens de levensadem inblaast.

Ze herkennen de kus van God ook in het boek Numeri, waar staat dat God ‘van mond tot mond’ sprak met Mozes. De oude meesters van de symboliek zien hoe God hier ‘bij wijze van spreken Mozes kust’ – de kus waar ons Hoogliedvers zo naar verlangt. Van mond tot mond met iemand spreken is als het ware iemand kussen, de ‘geest’ van iemand raken door een innerlijk verstaan.

God kust de mens, met de kus van zijn mond... zo intiem als maar kan. God deelt zijn woord, zijn Geest met de mens, zo persoonlijk als maar kan. Dat is Pinksteren... in de taal van het Hooglied.

“Laat hij mij kussen, met de kussen van zijn mond”.

God blies de mens de levensadem in... dat is Pinksteren bij uitstek.

Pinksteren is het besef dat levensadem zo veel meer is dan een mengsel van 78% stikstof en 21% zuurstof.

Levensadem is dat wat mens tot mens maakt... Dat wat de mens tot meer maakt dan een vegeterend wezen.

Levensadem is het besef dat leven meer is dan wat produceren en vooral zo veel mogelijk consumeren.

Levensadem staat voor delen. Voor intens delen. Alles delen met God en alles delen met elkaar.

Levensadem staat voor intimiteit, voor solidariteit, voor eindeloze verbondenheid. Zo verbonden als mensen kunnen zijn in een kus.

Hoe dit, tenslotte, concreet te vertalen? Hoe dit straks te doen?

Een poging. Afgelopen maandag had het ROC-Twente een bijeenkomst belegd met allerlei partners uit de samenleving, om samen na te denken over de toekomst van het onderwijs.

Ook wij als kerk waren uitgenodigd. En wij werden vertegenwoordigd door onze Citypastor, Ellen Sonneveld.

Het ging onder andere over zingeving. Hoort aandacht voor zingeving thuis in het onderwijs?

Het primaire antwoord was het politieke correcte antwoord van 2015: Zingeving is niet iets voor school. Zingeving is iets voor thuis.

De school is er om te leren produceren en zo veel mogelijk consumeren, zogezegd.

Maar wat bedoelen jullie eigenlijk met ‘zingeving’, zo vroeg toen de Citypastor, midden in dat seculiere gesprek. Aandacht voor zingeving is toch heel iets anders dan verkapte bekeringsdrang...

Jongeren van nu weten soms nauwelijks meer wat een samenleving is. Hoe de maatschappij werkt. Hoe onze arbeidsdeling werkt. Ik vind het leuk om bakker te worden... maar ik kán bakker worden omdat jij loodgieter wordt. Jij legt voor mij de waterleiding aan, en ik bak voor jou de taart. Zo kan ik een goede bakker worden, en jij een goede loodgieter. Zo kunnen we allebei goed worden in wat we leuk vinden.

Zo werkt het ‘sámen’ van mensen. Zo simpel.

Maar hoe kostbaar is het om daar oog voor te krijgen. En hoe veel gaat er verloren als we dat sámen niet meer zien. Als de geest van samen verdwijnt?

Zonder de geest van samen worden we vegeterende wezens. Dan is enig doel van leven: eten en drinken, zo liefst veel mogelijk. Zo veel mogelijk geld. Zo veel mogelijk macht.

Hoe arm zijn mensen, als ‘levensadem’ alleen maar dat mengsel van stikstof en zuurstof is. Hoe rijk zijn wij als wij uit onze eenzaamheid wakker gekust worden, met een kus vol op de mond...

Daarom vieren we vandaag Pinksteren. Het feest van de Geest. Het feest van de levensadem.

Die ons ingeblazen wordt.

In termen van het Hooglied: We vieren vandaag het feest van de kus.

Van ons hartstochtelijk verlangen naar die kus.

En van die bijzondere ervaring van die kus... van die kus van God:

Het ademt jou.

Amen